

บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่วิทยานิพนธ์) : RESEARCH ARTICLE (THAI : THESIS PUBLISH)

การเมืองของภาพถ่ายในประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2562
POLITICS OF PHOTOGRAPHY IN THAI POLITICAL HISTORY SINCE 1932-2019

นพพล ชุกลิน

NOPPOL CHUKLIN

ศุภชัย ศุภผล

SUPHACHAI SUPHAPHOL

คณะรัฐศาสตร์

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

RAMKHAMHANG UNIVERSITY

กรุงเทพมหานคร

BANGKOK

รับบทความ : 24 พฤษภาคม 2563/ปรับแก้ไข : 29 มิถุนายน 2563/ตอบรับบทความ : 30 มิถุนายน 2563

Received : 24 May 2020/Revised : 29 June 2020/Accepted : 30 June 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการศึกษาวิจัย 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของภาพถ่ายและช่างภาพในฐานะตัวกลางระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชน 2) เพื่อศึกษากระบวนการที่องค์กรทางการเมืองและชนชั้นนำใช้ภาพถ่ายเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมือง 3) เพื่อศึกษาบทบาทการเมืองของภาพถ่ายที่มีต่อกระบวนการกลุ่มเกลตาหรือการสื่อความหมายต่อประชาชน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาภาพถ่ายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จดหมายเหตุประเทศไทย หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากข้อมูลในเว็บบไซต์ต่าง ๆ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2562 เพื่อสรุปและอภิปรายผลตามกรอบทฤษฎีของหน่วยการศึกษาข้างต้น อาทิเช่นการสื่อสารทางการเมือง สัญญาและอำนาจของการสื่อสารด้วยภาพถ่าย

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาพถ่ายเป็นสื่อกลางที่มีอิทธิพลต่อการสร้างบริบททางสังคมและการเมืองซึ่งนำไปสู่การสื่อสารและการกลุ่มเกลตาประชาชนตามความประสงค์ของผู้ส่งสาร อย่างไรก็ตาม ช่างภาพชาวไทยในฐานะผู้ผลิตผลงานได้รับการอ้างอิงถึงในระดับต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับช่างภาพต่างประเทศ 2) รูปแบบกระบวนการที่องค์กรทางการเมืองและชนชั้นนำของประเทศไทยใช้ภาพถ่ายเป็นเครื่องมือในการสื่อสารสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของ ไบรอัน แม็คเนล โดยมียุทธศาสตร์ตามบริบทของการเมืองของแต่ละช่วงสมัยนั้น ๆ 3) การเมืองของภาพถ่ายที่มีต่อการกลุ่มเกลตาทางการเมืองและการสื่อสารการเมืองต่อประชาชนนั้นเกิดจากการถอดรหัสที่แปลความตามหลักการสัญญาวิทยาซึ่งลึกซึ้งกว่า วัตถุ บุคคล หรือ เหตุการณ์ที่เห็นในภาพถ่าย

เกิดการตีความหมายเชิงสัญลักษณ์และมายาคติ นำไปสู่การกระตุ้นหล่อหลอม และ ความเห็นคล้อยตามวัตถุประสงค์
ในการสื่อสารขององค์กรหรือบุคคลผู้ส่งสารนั้น ๆ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทุกยุคทุกสมัย
คำสำคัญ: ภาพถ่ายการเมือง, ประวัติศาสตร์การเมืองไทย, ทฤษฎีการสื่อสาร

ABSTRACT

This study had three objectives: 1) To understand the role of the photograph and photographers as the intermediaries between political organizations and people; 2) To understand the political communication process that uses mainly the photograph as a communication tool; and 3) To examine the political influences that derive from the photographs to the people. The researcher applied a qualitative method by studying secondary data, such as photographs and related online and offline documents. The researcher then analyzed the relationship between political photographs and the history of government and politics in Thailand from 1932 until 2019 in order to describe and discuss the results according to the theoretical framework of political communication, semiotics and the power of visual communication.

The results of the study revealed that: 1) A photograph creates influences on social and political contexts that lead to purposive communication and manifestation to the people. However, Thai News photographers, in their creator role, received much lower credibility when compared to foreign photographers; 2) The political communication process used by elites and political organizations in Thailand is based on Brian McNair's political communication model with specific purposes that are driven by government and politics in Thailand at that time; and 3) The political power from photography affects political socialization described by the principles of semiotics. It is developed from decoding the deeper meaning that simulates the individual and group values in addition to being perceived as an icon in the photographs.

Keywords: Political photograph, Thai government and politics history, Political communication theory

บทนำ

เนื่องจากวัฒนธรรมของมนุษย์เป็นวัฒนธรรมการทัศนศึกษา (Visual culture) นิโคลาส เมียร์ซอฟ (Nicholas Mirzoeff) นักทฤษฎีทางด้านวัฒนธรรมการทัศนศึกษา จากมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก กล่าวว่าวัฒนธรรมนี้มาจากการให้ความสำคัญกับการมองเห็นในฐานะประสบการณ์ของมนุษย์ (Mirzoeff, 1998, p. 3) มนุษย์ใช้ภาพเพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตและความเข้าใจโลก รูปภาพจึงทำหน้าที่สะท้อนสิ่งของหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นและรูปภาพยังสามารถเหนี่ยวนำให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture) ซึ่งส่งผลต่อความคิด ค่านิยม ระบบการกระทำ ของมนุษย์ไปในทิศทางเดียวกัน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการเมืองการปกครองของรัฐ (Rattamongkhongmas & Khatithamnit, 2004, pp. 158-159) ด้วยเหตุนี้ภาพถ่ายอาจถูกสร้างขึ้นอย่างมีกลยุทธ์จัดการหรือเลือกใช้อย่างระมัดระวังเพื่อถ่ายทอดความประทับใจเพื่อเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการใช้เหตุผลของมนุษย์ อีกทั้งภาพมีพลังสะท้อนในการกระตุ้นอารมณ์ที่รุนแรง-ของความกลัวไม่ชอบความรักความเกลียดชัง (Lilleker, 2014, p. 10)

ภาพที่ 1 Raising the Flag on Iwo Jima

ที่มา: Photographs of Rosenthal, 1945, online.

จากภาพที่ 1 มีชื่อว่า Raising the Flag on Iwo Jima โดย Joe Rosenthal (1945) ภาพนี้บันทึกหลังจากที่ฝ่ายสหรัฐอเมริกาเข้ายึดภูเขา Suribachi จึงถ่ายภาพไว้สร้างขวัญและกำลังใจ กลายเป็นภาพหนึ่ง que แสดงออกถึงพลังแห่งความสามัคคีของอเมริกันชน จนทำให้ Rosenthal ได้รับรางวัล Pulitzer และประธานาธิบดี Franklin D. Roosevelt ใช้ภาพนี้สร้างเสียงสนับสนุนในการระดมทรัพยากรสำหรับกองทัพในการทำสงครามต่อ ๆ ไป และภาพดังกล่าวยังได้กลายเป็นสัญลักษณ์สำคัญในการสร้างความชอบธรรมเพื่อให้สหรัฐฯ ส่งกองกำลังเข้าไป ทำการรักษาสันติภาพในประเทศต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน (Bradley & Powers, 2006, p. 8)

ภาพที่ 2 The Terror of War

ที่มา : Photographs of Ut, 1972, online.

ภาพที่ 2 มีชื่อว่า The Terror of War โดย Nick Ut (1972) ช่างภาพชาวบันทึกภาพนี้เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน ปี พ.ศ. 2515 เมื่อเกิดความผิดพลาดในปฏิบัติการของกองทัพอากาศเวียดนามใต้โดยทิ้งลูกเพลิงในหมู่บ้าน Ut ได้เห็นทหารพร้อมกับกลุ่มเด็ก ที่เปลือยกายกรีดร้องที่วิ่งตามทางเข้ามาทางเขา หลังจากที่ Ut บันทึกภาพได้ติดต่อ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพาเธอไปรับการรักษาต่อที่ รูปภาพของ Ut ทำให้ห้องข่าวหลายสำนัก ต้องเปลี่ยนนโยบายการตีพิมพ์ภาพเปลือยให้กลายเป็นสิ่งที่สามารถทำได้เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่เกิดประโยชน์

ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นนั้น มีรูปแบบ (Pattern) องค์ประกอบของภาพ (Composition) ที่ทำให้เกิดการถอดรหัส (Decode) เกิดการตีความตามมุมมอง ความเชื่อ และ ประสบการณ์รายล้อม ตามแต่บริบทที่แตกต่างกันของผู้รับสาร ผู้การสร้างหลักฐานสำคัญของเหตุการณ์ เป็นชนวนที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงตามประวัติศาสตร์การเมืองในระดับโลกตามข้อมูลเอกสารที่ได้บันทึกไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

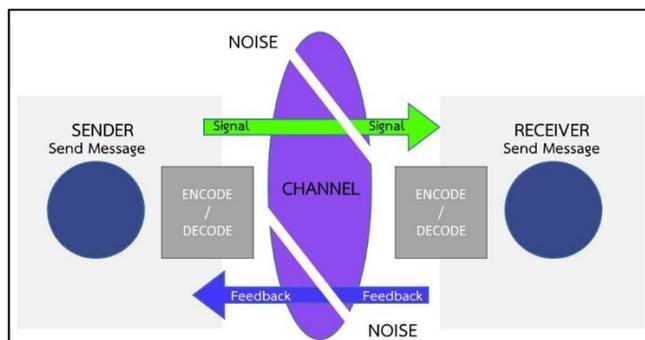
1. เพื่อศึกษาบทบาทของภาพถ่ายและช่างภาพในฐานะตัวกลางระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชน
2. เพื่อศึกษากระบวนการที่องค์กรทางการเมืองและชนชั้นนำใช้ภาพถ่ายเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมือง
3. เพื่อศึกษาบทบาทการเมืองของภาพถ่ายที่มีต่อกระบวนการกล่อมเกลากลุมเกล้าหรือการสื่อความหมายต่อประชาชน

ประโยชน์การวิจัย

1. สาธารณชนได้มีความรู้เท่าทันการรับสื่อการเมืองของภาพถ่าย ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและมีจริยธรรม
2. สาธารณชนได้มีความรู้เท่าทันและเข้าใจกระบวนการของสัญญาณรบกวนต่าง ๆ สามารถแยกแยะหรือประเมินเจตนาารมณ์ของการนำเสนอการเมืองของภาพถ่าย นำไปสู่การเป็นประชากรในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ
3. สื่อมวลชนได้มีองค์ความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการใช้การเมืองของภาพถ่าย เพื่อสร้างผลลัพธ์การสื่อสารทางการเมืองที่ต้องการผ่านช่องทางสื่อสารทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบสื่อดิจิทัล เพื่อประโยชน์ตามหน้าที่และจรรยาบรรณของสื่อ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาอิทธิพลของการเมืองของภาพถ่ายในประวัติศาสตร์การเมืองไทยออกเป็น 5 ช่วงที่สำคัญ โดยพัฒนาการแบ่งช่วงระยะเวลาทางการเมืองไทยในช่วงที่ 1-4 ที่พัฒนาจากนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (Mektrirat, 2007, p. 30) และ ช่วงที่ 5 ที่พัฒนาจากลิขิต ธีระเวคิน (Teeravekin, 2016, p. 4) คือ ช่วงที่ 1 ปี พ.ศ. 2475-2500 สมัยระบอบกึ่งประชาธิปไตย ช่วงที่ 2 ปี พ.ศ. 2501-2516 สมัยระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ช่วงที่ 3 ปี พ.ศ. 2516-2540 สมัยระบอบประชาธิปไตยแบ่งปัน ช่วงที่ 4 ปี พ.ศ. 2540-2549 สมัยประชาธิปไตยแบบรัฐบาลพรรคเดียว และช่วงที่ 5 ปี พ.ศ. 2549-2562 สมัยประชาธิปไตยทางตรงและแบบตัวแทน

ภาพที่ 3 ทฤษฎีการสื่อสาร

ที่มา : Shannon & Weaver, 1948, p. 2.

จากภาพที่ 3 เป็นทฤษฎีการสื่อสารของ Shannon and Weaver ที่นำเสนอไว้ในหนังสือ The Mathematical Theory of Communication นับตั้งแต่ผู้ส่งสาร (Sender) เลือกเนื้อหาและเป้าหมายทางการสื่อสารต่าง ๆ ตามเจตนาในการสื่อสารของตนเอง (Encode) และ ส่งสัญญาณผ่านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) เมื่อผู้รับสารได้รับภาพและเนื้อหาแล้ว ก็จะมีการถอดรหัส (Decode) เกิดการตีความตามมุมมอง ความเชื่อ และประสบการณ์ร่ายล้อมตามแต่บริบทที่แตกต่างกันไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การคัดเลือกภาพถ่ายกรณีศึกษา กำหนดเกณฑ์ดังนี้ 1) เป็นภาพถ่าย (Photograph) ที่เกิดขึ้นจากการบันทึกเหตุการณ์จริงเท่านั้น 2) เป็นภาพที่มีการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน (Media) ดังนั้นจะต้องเป็นภาพอ้างอิงแหล่งที่มาได้ 3) เป็นภาพที่มีองค์ประกอบทางสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือครบทั้ง 3 ด้าน และ 4) เป็นภาพทำให้เกิดผลกระทบทางการเมือง (Political impact)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเนื้อหาดังนี้ 1) ด้านการสื่อสารทางการเมือง (McNair, 1995, p. 6) เพื่ออธิบายปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมือง และเป้าหมายทางการสื่อสารระหว่างองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านองค์กรทางการเมือง (Political organizations) ด้านภาพถ่ายหรือด้านสื่อมวลชน (Media) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านวิชาการหรือด้านประชาชน (Citizens) 2) สัญลักษณ์ (Peirce, 1991, p. 53) เพื่อสร้างความหมาย (Signification) จากองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนอื่น ได้แก่ สัญลักษณ์ (Icon) ดรรชนี (Index) และสัญลักษณ์ (Symbol)

3. การวิพากษ์กระบวนการสื่อสารการเมือง แบ่งเป็น 2 ยุคตามเทคโนโลยีทางการถ่ายภาพ ได้แก่ ยุคของภาพถ่ายด้วยกล้องฟิล์ม เน้นการวิพากษ์การเมืองของภาพถ่ายในช่วงอุดมการณ์ วัฒนธรรม และการครอบงำของสำนัก Frankfurt และยุคสื่อใหม่ (New media) ตามแนวคิดของ Antonio Gramsci (as cited in Puttaraksa, 2019, p. 23) ที่เชื่อเรื่องการครองความเป็นเจ้า (Hegemony) และอิทธิพลของโครงสร้างสังคมส่วนบน แม้แต่สื่อมวลชนก็ต้องคล้อยตามทั้งการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda setting) ความเป็นตัวกลางการนำคิดและเลือกเสนอข้อมูลข่าวสารในสังคม (Gatekeeper) หรือแนวคิดผู้นำทางความคิดของสังคม (Opinion leader)

ผลการวิจัย

ช่วงที่ 1 ปี พ.ศ. 2475-2500 สมัยระบอบกึ่งประชาธิปไตย : เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง

บริบทการเมือง พบว่า คณะราษฎรทำปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งลดบทบาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ทรงทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐเพียงอย่างเดียว

ตารางที่ 1 ภาพการเมืองสมัยระบอบกึ่งประชาธิปไตย ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2475–2500

รูปภาพ	ประเด็นการวิเคราะห์
<p data-bbox="171 227 659 291">ภาพพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468 รวม 7 ปี 4 เดือน ที่คณะราษฎรเตรียมการ</p> <p data-bbox="171 627 659 730">เหตุผลที่เลือกภาพ: การขึ้นครองราชย์แสดงออกถึงการคงอยู่ของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ขัดกับคณะราษฎรที่ต้องการมองหาแนวทางการบริหารจัดการแผ่นดินแบบใหม่</p>	<p data-bbox="683 227 1230 324">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): ใช้ที่สัมภาษณ์ เน้นการถ่ายภาพบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ ความเจริญ ผ่านมุมมองของผู้ถ่ายภาพ เป็นการบันทึกเชิงประวัติศาสตร์</p> <p data-bbox="683 334 1230 397">สัญลักษณ์ (Icon): เน้นตำแหน่งของพระเจ้าอยู่หัวที่ถูกยืนรายล้อมด้วยข้าราชการบริพาล ในสถานที่สำหรับชนชั้นปกครอง</p> <p data-bbox="683 407 1230 471">ดัชนี (Index): พระมหากษัตริย์นั่งอยู่บนบัลลังก์ภายใต้พระเศวตฉัตรสัญลักษณ์ของการขึ้นครองราชย์เช่นเดียวกับมงกุฎของชาวยุโรป</p> <p data-bbox="683 481 1230 577">สัญลักษณ์ (Symbol): ภาพพระเศวตฉัตร 6 ชั้น คือศูนย์รวมของสวรรค์ที่เป็นศูนย์รวมจักรวาล ภาพนี้เป็นการประกาศพระราชอำนาจ และพระราชเกียรติในฐานะพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชอำนาจสูงสุดของประเทศ</p> <p data-bbox="683 587 1230 651">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): ภาพสะท้อนความมั่นคงทางการเมือง การปกครองตามแบบแผนประเพณี การมีพระราชอำนาจและการปกครองประเทศ</p>
<p data-bbox="171 736 659 765">ภาพพระยาพลพลพยุหเสนาอ่านประกาศฉบับคณะราษฎร</p> <p data-bbox="171 1043 659 1180">เหตุผลที่เลือกภาพ: การแสดงออกถึงความสำเร็จในการประกาศคำแถลงการณ์นำไปสู่ความเชื่อมั่น ของคณะราษฎรและแสดงถึงความชอบธรรมที่ประชาชนมีให้กับคณะราษฎรได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์เป็นหน้าปกแสดงสัญลักษณ์เหตุการณ์ในขณะนั้น</p>	<p data-bbox="683 736 1230 799">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): ถ่ายภาพแบบ Life/Candid ถ่ายภาพกลางแจ้งเป็นการยืนอยู่ท่ามกลางฝูงชนที่แสดงความยินดี</p> <p data-bbox="683 809 1230 873">สัญลักษณ์ (Icon): พระยาพลพลยืนอยู่บนที่สูง(บนพาหนะ) มีทางการอารักขา ในมือถือคำแถลงการณ์ของคณะราษฎรที่ถือว่าได้ยึดอำนาจของกษัตริย์ที่อยู่เหนือกฎหมาย</p> <p data-bbox="683 882 1230 979">ดัชนี (Index): ด้วยเครื่องแบบทหาร ตำแหน่งที่ยืนอยู่ด้านหน้ารถในตำแหน่งที่สูงกว่าประชาชนแสดงถึงความเป็นผู้นำโดยการที่มีผู้ร่วมคณะจับมือกับประชาชนแสดงถึงความเป็นพวกพ้องเดียวกัน</p> <p data-bbox="683 989 1230 1052">สัญลักษณ์ (Symbol): แสดงถึงชัยชนะของคณะราษฎรที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน</p> <p data-bbox="683 1062 1230 1126">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): ประชาชนยอมรับนโยบายของคณะราษฎร ส่งผลให้เกิดการเจรจาเปลี่ยนแปลงการปกครองได้</p>
<p data-bbox="171 1186 659 1250">ภาพพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญถาวร</p> <p data-bbox="171 1586 659 1682">เหตุผลที่เลือกภาพ: เป็นภาพที่เป็นการบันทึกหน้าประวัติศาสตร์ที่เป็นจุดเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างเป็นทางการเพราะเป็นการยินยอมการเข้าสู่การปกครองใหม่</p>	<p data-bbox="683 1186 1230 1327">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): เป็นภาพขาวดำ และมีเนื้อหาแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้การยินยอมต่อระบอบการปกครอง และถือเป็นการแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง แต่ยังคงดำรงประเพณีแห่งสถาบัน</p> <p data-bbox="683 1336 1230 1433">สัญลักษณ์ (Icon): เป็นเหตุการณ์ที่ทั้งสองฝ่ายกล่าวถึงฝ่ายพระบรมวงศานุวงศ์ และคณะราษฎรในชุดประเพณีโบราณแต่มีจุดเชื่อมโยงที่รัฐธรรมนูญที่ทั้งสองฝ่ายจับอยู่บนรัฐธรรมนูญ</p> <p data-bbox="683 1443 1230 1636">ดัชนี (Index): การใช้พระราชพิธีตามประเพณีการนั่งราชบัลลังค์ทรงเครื่องทรงเต็มยศนี้ย่อมแสดงถึงการทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่ทรงลงพระนามในรัฐธรรมนูญ ในความหมายที่ยอมลดพระราชอำนาจลงมาอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญการปกครองที่คณะราษฎรนำขึ้นทูลเกล้าฯนั้น เป็นการพระราชทานจากพระองค์ที่มีต่อปวงชนชาวไทย โดยมีเพียงคณะราษฎรเป็นผู้ร้องขอ ภาพที่ถูกบันทึก โดยพระองค์พระราชทานอนุญาตให้มีการถ่ายภาพและเผยแพร่กับประชาชน</p> <p data-bbox="683 1646 1230 1742">สัญลักษณ์ (Symbol): การสละพระราชอำนาจด้วยความสมัครใจ เพื่อถ่ายโอนอำนาจสูงสุดของระบบกษัตริย์สู่ประชาชน สะท้อนให้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่ทำให้ไม่เสียเลือดเนื้อ</p> <p data-bbox="683 1752 1230 1810">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political Impact): ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อของประชาชน และพระบรมวงศานุวงศ์</p>

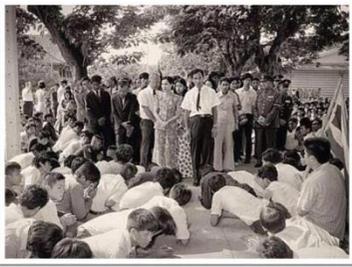
ช่วงที่ 2 ปี พ.ศ. 2501-2516 สมัยระบอบประชาธิปไตยแบบไทย: เหตุการณ์ 14 ตุลา

บริบทการเมือง พบว่า เกิดการสืบทอดอำนาจการปกครองของจอมพลถนอม กิตติขจร มีการร่างรัฐธรรมนูญ การปกครองแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2502 เว้นว่างการเลือกตั้งประมาณ 10 ปี มี “มาตรา 17” ที่ให้นายกรัฐมนตรีสั่งการได้โดยไม่ต้องผ่านสภาผู้แทนราษฎร กอปรกับกำลังเผชิญกับสงครามการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ทำให้เศรษฐกิจฝืดเคือง มีแต่พลังของนักศึกษาเท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่ง เกิดการเรียกร้องให้จอมพล ถนอม ลาออก เกิดการรวมพลของนักศึกษา/คนรุ่นใหม่ เกิดการปะทะ และในที่สุดจอมพล ถนอม และ พวกก็ภัยไปต่างประเทศ

ตารางที่ 2 ภาพการเมืองสมัยระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ช่วงที่ 2 ปี พ.ศ. 2501-2516

รูปภาพ	ประเด็นการวิเคราะห์
<p data-bbox="134 571 526 595">ภาพถ่ายซากสัตว์ที่บันทึกได้จากที่เกิดเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก</p> <p data-bbox="134 884 591 1020">เหตุผลที่เลือกภาพ: ภาพนี้ถูกนำไปเผยแพร่ในหลายมิติ เช่น เป็นภาพวาดประกอบ “บันทึกกลับทุ่งใหญ่” นับเป็นจุดเริ่มต้นแรก ที่นักศึกษาใช้เป็นการแสดงการทำงานที่ขาดความโปร่งใสของระบบการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร</p>	<p data-bbox="614 571 1200 668">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): ถ่ายภาพด้วยฟิล์ม ตามสภาพธรรมชาติ เป็นการถ่ายภาพจากเลนส์มุมกว้างที่ถ่ายตกลง โดยผู้ถ่ายต้องการแสดงถึงความโหดร้ายป่าเถื่อนที่สัตว์ได้รับ</p> <p data-bbox="614 678 1200 774">สัญลักษณ์ (Icon): เป็นภาพทวารที่ถูกฆ่าตาย โดยซากสัตว์ ยังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ เขากวางยังไม่ได้ถูกขานหละออกไป สภาพของซากยังถือว่าทวารตัวนี้ถูกฆ่าตายภายในระยะเวลาสั้น ๆ</p> <p data-bbox="614 784 1200 880">ตรรกะ (Index): ความหมายของภาพทวารตัวนี้แสดงให้เห็นถึงการตาย ซึ่งทวารตัวนี้ถูกระบุว่าพบเห็นจากการที่เฮลิคอปเตอร์ตก และถูกขนย้ายมาในเฮลิคอปเตอร์ลำนั้น จึงเชื่อมโยงว่าตายเพราะฝีมือมนุษย์</p> <p data-bbox="614 890 1200 948">สัญลักษณ์ (Symbol): ความสูญเสียทางธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรรัฐหาประโยชน์ให้กับตนเอง และพวกพ้อง ทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีต้องยึด หรือปฏิบัติตามกฎหมาย</p> <p data-bbox="614 958 1200 1054">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political Impact): ภาพกลายเป็นหลักฐานของการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในทางมิชอบ กระทำการผิดกฎหมายด้วยตนเอง ประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก</p>
<p data-bbox="134 1062 591 1120">ภาพการเปิดหลักฐานการฝึกฝนแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ของกลุ่มนักศึกษา</p> <p data-bbox="134 1454 591 1590">เหตุผลที่เลือกภาพ: เป็นภาพที่รัฐบาลมีเจตนาสร้างความชอบธรรมด้วยการพบหลักฐานการศึกษาลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นแนวคิดการปกครองที่ประชาชนหวาดกลัว ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาไม่พอใจเพราะถูกกล่าวหาโดยรัฐบาลซึ่งเป็นคนที่มีอำนาจในการคุมสื่อ</p>	<p data-bbox="614 1062 1200 1159">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): เป็นการบันทึกภาพจากรายการโทรทัศน์ ถ่ายด้วยฟิล์มขาวดำ แต่รายละเอียดของภาพและชื่อหนังสือถูกกล่าวอ้างว่าเป็นของกลุ่มนักศึกษา</p> <p data-bbox="614 1168 1200 1226">สัญลักษณ์ (Icon): เป็นภาพที่แสดงการสืบค้น เอกสารที่มีชื่อเหมาเจ๋อตุง โดยผู้หยิบยกต้องการแสดงชื่อหนังสือออกสู่สาธารณะ</p> <p data-bbox="614 1236 1200 1333">ตรรกะ (Index): หนังสือที่ระบุชื่อเหมาเจ๋อตุง คือผู้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ที่ถูกสร้างเป็นสัญลักษณ์ของแนวคิดการปกครองที่น่ากลัวและเลวร้าย และเป็นเครื่องหมายของการที่ต้องการล้มล้างการเมืองการปกครองไทย</p> <p data-bbox="614 1342 1200 1477">สัญลักษณ์ (Symbol): หลักฐานว่านักศึกษาศึกษาเอกสารของเหมาเจ๋อตุง เป็นการประกาศว่าการรวมกลุ่มของนักศึกษาเพราะความฝักใฝ่ในลัทธิคอมมิวนิสต์ มีเจตนาล้มล้างระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงจำเป็นที่จะดำเนินการกำกับดูแลไม่ให้เกิดการชุมนุม</p> <p data-bbox="614 1487 1200 1615">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political Impact): การเปิดหลักฐานนี้ไม่มีข้อพิสูจน์ได้ว่าเป็นเอกสารจริงหรือเท็จ ในบางกลุ่มจึงมีการวิพากษ์เหมือนเป็นการถูกใส่ร้าย ยิ่งทำให้เกิดพลังของนักศึกษา และคนรุ่นใหม่ออกมารวมพลังกันมากขึ้น เพราะขาดความมั่นใจในความโปร่งใสของรัฐบาล</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รูปภาพ	ประเด็นการวิเคราะห์
<p data-bbox="175 233 624 258">ภาพพระบรมวงศานุวงศ์ออกมาต้อนรับผู้ชุมนุมที่หนีมาขอพึ่งพระบารมี</p> <p data-bbox="175 542 624 633">เหตุผลที่เลือกภาพ: ภาพนี้แสดงออกถึงบทบาทของพระมหากษัตริย์ที่อยู่เคียงข้างประชาชน แม้จะเกิดความขัดแย้งในเชิงของการเมืองการปกครอง</p>	<p data-bbox="651 233 1227 363">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): เป็นภาพถ่ายขาวดำที่ใช้แฟลชเปิดเงา ดูจากแสงอาทิตย์ที่ทอดเข้ามาทางด้านซ้ายของภาพแต่แสงแฟลชทำให้เห็นรายละเอียดของภาพการถ่ายด้วยเลนส์มุมกว้างเน้นการเห็นสภาพแวดล้อม โดยใช้พระเจ้ายูทิวาเป็นจุดศูนย์รวมของภาพ</p> <p data-bbox="651 372 1227 463">สัญลักษณ์ (Icon): ผู้ชุมนุมบางส่วนหนีเข้าไปในสวนจิตรลดาพระบรมมหาราชวัง หมอบกราบแสดงถึงการเข้าไปสู่เขตพระราชฐานและ พระองค์ทรงเสด็จออกมาต้อนรับประชาชนชนที่หนีมาพึ่งพระบารมี</p> <p data-bbox="651 473 1227 533">ดัชนี (Index): เป็นภาพที่แสดงถึงพระบารมีของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่แสดงจุดยืนในการดูแลประชาชน</p> <p data-bbox="651 542 1227 639">สัญลักษณ์ (Symbol): ภาพนี้แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ ความเคารพ และความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระองค์ แม้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะเป็นความขัดแย้งในระดับอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครอง</p> <p data-bbox="651 649 1227 739">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงส่งมอบพระราชอำนาจมาตั้งแต่ยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่พระบารมียังคงเป็นสิ่งที่ไม่เคยเลือนหาย ทรงเลือกที่จะอยู่ข้างประชาชนเสมอ</p>

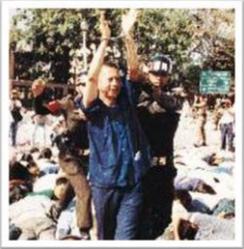
ช่วงที่ 3 ปี พ.ศ. 2516-2540 สมัยระบอบประชาธิปไตยแบบแบ่งปันอำนาจ : เหตุการณ์ 6 ตุลา-กบฏเมษาฮาวาย-พฤษภาทมิฬ

บริบทการเมือง ในช่วงนี้มี 3 เหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่าง หลังจากที่จอมพล ถนอม กิตติขจรกลับประเทศไทยในสถานะของสามแฉก นักศึกษา/คนรุ่นใหม่ก็ออกมารวมตัวอีกครั้ง เป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยได้แยกตัวออกไปจัดตั้งกองกำลังของตัวเอง ก่อให้เกิดเป็นประเด็นว่า เจตนาของการรวมตัวกันเพราะฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ และต้องการ “ล้มเจ้า” เกิดการปิดล้อมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อกวาดล้าง นักศึกษาที่หนีออกไปได้ถูกประชาทัณฑ์ บาดเจ็บ ล้มตาย และ ทำลายศพ เหตุการณ์ต่อมาเริ่มจากพลเอก เปรม ได้รับการต่ออายุราชการสร้างความไม่พอใจในกลุ่มของทหาร รุน จปร. 7 (กลุ่มยังเดิร์ก) ที่หมดโอกาสที่จะได้ขึ้นตำแหน่ง จึงทำการก่อการและนำกำลังของกองทัพส่วนหนึ่งออกมาก่อรัฐประหาร ทำให้พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และ พระบรมวงศานุวงศ์ ต้องไปประทับที่ค่ายสุรนารี แต่พลเอก เปรม ก็สามารถปราบกบฏได้ในคืนเดียว และเหตุการณ์สุดท้ายพลเอก สุจินดา คราประยูร “กลับคำ” ด้วยวลีที่ว่า “เสียสัจย์เพื่อชาติ” รับเป็นนายกรัฐมนตรีจากการรัฐประหาร สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชน ซึ่งเรืออากาศตรี ฉลาด วรฉัตร และ พลตรี จำลอง ศรีเมือง ออกมาเคลื่อนไหวด้วยการอดอาหารเอง จากนั้นก็เริ่มมีประชาชนผู้ออกมาร่วมชุมนุมจำนวนมาก หลังจากนั้นจึงเกิดความพยายามในการสร้างระบบการกระจายอำนาจ และกลไกในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐอย่างเป็นทางการของภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมในรัฐธรรมนูญ 2540

ตารางที่ 3 ภาพการเมืองสมัยระบอบประชาธิปไตยแบบแบ่งปันอำนาจ ช่วงที่ 3 ปี พ.ศ. 2516-2540

รูปภาพ	ประเด็นการวิเคราะห์
<p data-bbox="134 233 552 256">ภาพของ Neal Ulevich ช่างภาพ AP ได้รางวัล Pulitzer</p> <p data-bbox="134 527 614 620">เหตุผลที่เลือกภาพ: เป็นภาพที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนการชุมนุมประท้วงจะสิ้นสุดลงไม่นาน แต่เป็นภาพที่ได้รับรางวัล Pulitzer ที่ได้รับการเผยแพร่ไปทั่วโลก</p>	<p data-bbox="642 233 1190 363">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): เป็นช่างภาพที่อยู่ร่วมเหตุการณ์ 6 ตุลาคม บันทึกร่วมด้วยพินัยกรรม และสามารถบันทึกภาพเหตุการณ์ได้ครบถ้วนในองค์ประกอบของภาพสามารถสื่อถึงอารมณ์ และความรู้สึกของผู้ที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ เป็นภาพที่ถ่ายด้วยเลนส์มุมกว้าง</p> <p data-bbox="642 372 1190 504">สัญลักษณ์ (Icon): เป็นภาพที่แสดงถึงการทำร้ายผู้เสียชีวิตผู้หนึ่งที่หนีออกจากกระตมยิงกราดภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ถูกกลุ่มผู้ชุมนุมภายนอกที่มีความแตกต่างทางความคิดจับกุมและรุมทำร้าย และในที่สุดนำไปสู่การแขวนคอ และทำร้ายศพผู้เสียชีวิต</p> <p data-bbox="642 513 1190 606">ดัชนี (Index): ภาพที่แสดงให้เห็นถึงความยินดีและเห็นด้วยกับพฤติกรรมอันโหดร้ายขัดกับวัฒนธรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิม และผิดกฎหมายด้วยความเชื่อที่ช่วยขัดความเลวที่ในที่นี้หมายถึงคนที่ฝึกฝนคอมมิวนิสต์ และทำลายสถาบันฯ</p> <p data-bbox="642 616 1190 709">สัญลักษณ์ (Symbol): ภาพการทำร้ายศพผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นภาพที่สะท้อนถึงความอคติโกรธของคนไทยในยุคสมัยนั้น ตอบโต้ในการสร้างความเชื่อที่แตกต่างนำไปสู่การใช้พฤติกรรมที่ไม่จริยธรรมต่อคนที่เห็นต่าง</p> <p data-bbox="642 718 1190 917">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): เป็นภาพที่ทรงอิทธิพลต่อสาธารณชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เนื่องจากการแสดงความโหดร้ายต่อมนุษยชาติที่มีความขัดแย้งทางความคิดทางการเมือง นำไปสู่ความรุนแรงจนถึงชีวิตโดยปราศจากความช่วยเหลือ เหตุการณ์นี้จึงเป็นบรรทัดฐานเพื่อการเตือนใจในการจัดการดูแลผู้ที่อยู่ในการชุมนุมการรักษาความสงบลดความรุนแรงของการชุมนุม ไม่ให้ละเมิดหลักมนุษยธรรมที่พึงมี</p>
<p data-bbox="134 933 573 956">ภาพพันเอก มนูญ รูปขจร ขณะถูกจับกุมตัว โดยมีทหารถือปืนคุม</p> <p data-bbox="134 1222 614 1392">เหตุผลที่เลือกภาพ: เป็นภาพที่แสดงถึงความสำเร็จในการปราบปรามคณะผู้ก่อการรัฐประหารของกลุ่ม จปร7. หรือที่เรียกว่ากลุ่มยังเติร์ก ในการทำรัฐประหารที่ได้รับขนานนามว่า “กบฏเมษาฮาวาย” โดยจากการค้นคว้าในภาพข่าวจากกระบวนทัศน์ในเอกสารต่าง ๆ ภาพนี้ถือเป็นภาพแสดงจุดของการสิ้นสุดการทำรัฐประหารในครั้งนี้</p>	<p data-bbox="642 933 1190 1025">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): เป็นภาพถ่ายด้วยฟิล์มสีกล้องฟิล์มขนาด 35 มิลลิเมตร และใช้เลนส์เทเลโฟโต (Telephoto lens) ถ่ายเจาะภาพหน้าจากนักข่าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในพื้นที่</p> <p data-bbox="642 1035 1190 1205">สัญลักษณ์ (Icon): เป็นการปราบปรามเข้าจับกุมแกนนำฝ่ายถูกด้วยทหารผู้ควบคุมตัวมีชั้นยศน้อยกว่าถืออาวุธประจำกายพร้อมเครื่องกระสุนในการควบคุมและได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เข้ามาปฏิบัติการครั้งนี้ จะพบว่าไม่มีการใช้เครื่องพันธนาการและการยอมแพ้โดยยังใช้การควบคุมแบบเป็นอิสระให้เกียรติกับผู้ถูกควบคุมและยอมรับในการจับกุมครั้งนี้</p> <p data-bbox="642 1215 1190 1307">ดัชนี (Index): ผู้อยู่ในภาพนี้ใส่เครื่องแบบทหารทั้งสองฝ่าย แสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้ก่อการทั้งสองฝ่ายในขณะที่การคาดเดาว่าฝ่ายที่ถือปืนคือฝ่ายรัฐบาลสามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้และไม่มีเหตุการณ์ปะทะหรือสูญเสียจากภาพนี้</p> <p data-bbox="642 1317 1190 1487">สัญลักษณ์ (Symbol): ภาพการสิ้นสุดของการทำรัฐประหารที่ไม่ประสบความสำเร็จหรือที่ถูกเรียกว่ากบฏ เพราะผู้ที่พ่ายแพ้ต่อการทำรัฐประหารจะถูกจับกุมตัวโดยทหารนั้นย่อมหมายถึงทหารเหล่านั้นที่จะทำรัฐประหารหรือล้มล้างการทำรัฐประหารได้ภาพนี้จึงเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกระบวนการทำรัฐประหารที่มาจากจุดเริ่มต้นเดียวกัน</p> <p data-bbox="642 1497 1190 1657">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): สะท้อนภาพสรุปการทำรัฐประหารในเหตุการณ์เมษาฮาวายเป็นหน้าประวัติศาสตร์ที่จบลงด้วยการที่ฝ่ายรัฐสามารถล้มล้างคณะปฏิวัติได้ทั้งหมดนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระเบียบบริหารราชการในอีกหลายด้านตามมาถึงแม้การทำรัฐประหารครั้งนี้จะมีการใช้กำลังทหารมากที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รูปภาพ	ประเด็นการวิเคราะห์
<p>ภาพทหารบุกเข้าจับกุม พลตรี จำลอง ศรีเมือง โดยได้ขู่มือที่ถูกใส่กุญแจขึ้นกลางอากาศ</p> 	<p>วิทยาการภาพ (Visual methodologies): ยังคงเป็นภาพที่ถูกบันทึกด้วยกล้องฟิล์มสี จากช่วงเวลาปี 2535 ซึ่งเทคโนโลยีในการถ่ายภาพยังคงเป็นภาพสี ในลักษณะยืนในระดับเดียวกับกับตัวแบบ ในระยะที่สามารถจับความเคลื่อนไหวของตัวเองแบบได้สมบูรณ์</p> <p>สัญลักษณ์ (Icon): ภาพของ พลตรี จำลอง ศรีเมือง ในฐานะแกนนำการชุมนุมถูกจับกุม โดยทหาร ในขณะที่อยู่ท่ามกลางผู้ชุมนุมหมอบราบ โดยถูกทหารจับใส่กุญแจมือ โดยพลตรี จำลองได้ขู่มือขึ้นเหนือศีรษะ ไม่มีการขัดขืน</p> <p>ดัชนี (Index): การจับกุม พลตรี จำลองท่ามกลางการชุมนุม โดยใช้ทหารเข้าจับกุม และใส่กุญแจมือ โดยที่พลตรี จำลองไม่ได้แสดงการขัดขืนต่ออย่างใด จึงได้ขู่มือที่ถูกใส่กุญแจมือขึ้น เพื่อสื่อสารถึงการจับกุมที่ใช้ความรุนแรงเกินกว่าเหตุอันสมควร จึงส่งผลให้ฝ่ายทหารถูกมองว่าใช้กลไกการปกครอง และอำนาจรัฐอย่างไม่เป็นธรรม ต่อสิทธิมนุษยชนและผู้เรียกร้องประชาธิปไตย</p> <p>สัญลักษณ์ (Symbol): เป็นภาพสัญลักษณ์ของการต่อสู้จากความเชื่อของบุคคล และลูกกลามเป็นการต่อสู้ของกลุ่มชนที่มีฐานะเป็นชนชั้นกลางของประเทศ หรือที่เรียกว่า “มือบมือถือ” ยิ่งทำให้การชุมนุมขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ การจับกุม พลตรี จำลอง และการยอมให้ถูกจับกุมโดยไม่ขัดขืนต่อสู้ แต่กลับจับใส่กุญแจมือ และการที่พลตรี จำลองขู่มือที่ถูกใส่กุญแจมือขึ้นและมีสีหน้าที่ยิ้มแย้ม ก่อให้เกิดมิติของการยอมแพ้ที่ถูกจับ แต่จะยังคงไม่ยอมให้ทหารชุมนุมสิ้นสุดลงได้ แต่กลับเป็นการเรียกร้องให้ประชาชนออกมาชุมนุมโดยสันติวิธี</p> <p>ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): ภาพจับกุมพลตรี จำลอง ศรีเมือง ที่ถูกใส่กุญแจมือแล้วขู่มือขึ้นด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม แจ่มใสเกิดขึ้นในช่วงเวลาระหว่างการชุมนุม กลายเป็นจุดเร้าให้ประชาชนที่เป็นชนชั้นกลางออกมามีส่วนร่วมมากขึ้น ที่มีการขยายตัวออกไปอย่างมากมาย และนำไปสู่ความรุนแรงและความเสียหายของชีวิต</p>

ช่วงที่ 4 ปี พ.ศ. 2540-2549 สมัยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐบาลพรรคเดียว

บริบทการเมือง พบว่า ดร. ทักษิณ ชินวัตร นำเอาแนวทางนวัตกรรมการบริหารประเทศแบบเอกชนมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานภาครัฐได้รับคะแนนเสียงสนับสนุนมาก สามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ติดกันถึง 2 สมัย แต่ถูกกล่าวหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน นายสนธิ ลิ้มทองกุล เริ่มกล่าวโจมตี “ระบอบทักษิณ” จนพัฒนามาสู่การเคลื่อนไหวของคนเสื้อเหลือง เกิดการชุมนุมยึดเยื่อ ปิดยึดสถานที่ราชการ และ ถนนหลายสายจน ดร.ทักษิณ ถูกทำรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 โดย พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน หลังจากนั้นเกิดกลุ่มคนเสื้อแดงออกมาเคลื่อนไหวยึดเยื่อเช่นกัน

ตารางที่ 4 ภาพการเมืองสมัยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐบาลพรรคเดียว ช่วงที่ 4 ปี พ.ศ. 2540-2549

รูปภาพ	ประเด็นการวิเคราะห์
<p>ภาพ คปค. เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช</p>	<p>วิทยาการภาพ (Visual methodologies): ภาพนี้ถูกบันทึกด้วยกล้องดิจิทัลถ่ายด้วยเลนส์ในช่วงระยะปกติ และใช้แฟลชในการเปิดแสงทำให้มีความคมชัดมากขึ้น แต่ค่าความต่างของแสงด้านหน้าและด้านหลังมีความต่างอย่างชัดเจน และถ่ายด้วยลักษณะมุมกดเล็กน้อยตามประเพณีการเข้าเฝ้า</p> <p>สัญลักษณ์ (Icon): เป็นภาพที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค) เข้าเฝ้าเพื่อถวายรายงานโดยคณะ (คปค) แต่งกายด้วยเครื่องแบบทหารเต็มยศ เพื่อเป็นเข้ากราบบังคมทูลขอเข้าเฝ้าเพื่อถวายรายงานอย่างเป็นทางการ</p>

รูปภาพ	ประเด็นการวิเคราะห์
	<p>ดัชนี (Index): เป็นภาพที่สำคัญในการส่งความหมายว่าการร่วมมือกันของโครงสร้างหลักของประเทศไทย ด้วยการยอมรับใน การทำรัฐประหารนั้น เป็นเพียงกระบวนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่ยังคงอยู่ภายใต้สถาบันพระมหากษัตริย์</p> <p>สัญลักษณ์ (Symbol): กระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยยึดอำนาจ อธิปไตยมาไว้ที่คณะรัฐประหาร แต่ยังคงเทิดไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ อันจะนำมาซึ่งความชอบธรรมให้กับคณะรัฐประหาร เพราะประชาชนจะไม่ลุก ขึ้นมาต่อต้าน เปรียบเสมือนสถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับทราบถึงเหตุการณ์</p> <p>ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): การทำรัฐประหารนี้ถูกดำเนินการ ไปด้วยความสงบเรียบร้อยปราศจากการสูญเสีย และเป็นการทำรัฐประหาร ที่สร้างปรากฏการณ์ประชาชนแสดงออกด้วยการนำดอกไม้ไปมอบให้กับทหาร ที่ทำเนียบรัฐบาล</p>
<p>เหตุผลที่เลือกภาพ: เป็นภาพที่ถูกนำไปสู่การตีความถึงการให้การสนับสนุน กองทัพของสถาบันพระมหากษัตริย์</p>	<p>วิทยาการภาพ (Visual methodologies): ถ่ายด้วยกล้องดิจิทัล เป็นภาพ ตามสภาพแสงธรรมชาติถ่ายด้วยเลนส์มุมกว้างในระยะใกล้ เน้นการเห็นการแสดงออก ทางใบหน้าของผู้ชุมนุม หรืออยู่ในท่ามกลางกลุ่มผู้ชุมนุม ดูได้จากมีอาการ ภาพที่เกิดการบิดเบือนเนื่องจากเลนส์ (DISTORTION) โดยผู้ถ่ายอยู่ในมุมที่สูงกว่า ผู้ที่ชุมนุม</p> <p>สัญลักษณ์ (Icon): ภาพของผู้ร่วมชุมนุมที่แสดงออกทางความคิดเดียวกัน โดยการใส่เสื้อสีแดงเหมือนกัน มีการนำสัญลักษณ์ผู้นำทางความคิดของขบวนการแสดงความรัก และศรัทธา ยกย่องเหนือศีรษะ เป็นการแสดงพลัง ความชื่นชอบของผู้เข้าร่วมจำนวนมาก</p>
	<p>ดัชนี (Index): เป็นภาพแสดงถึงการเข้าร่วมชุมนุมด้วยความคิดทางอุดมการณ์เดียวกัน ภาพเหตุการณ์ของกลุ่มคนเสื้อแดงในขณะนั้นเป็นความเชื่อในความ ไม่เป็นธรรมในกลไกการบริหารบ้านเมืองภายใต้อุดมการณ์ความเชื่อที่ว่าผู้นำ ที่ปรากฏในภาพจะเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมให้กับตนเอง และสามารถ ที่จะปกครองประเทศให้ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้</p> <p>สัญลักษณ์ (Symbol): เป็นแสดงออกทางความหวัง ทางเลือก เรียกร้องในสิ่งที่ ผู้ชุมนุมต้องการคือ การได้ตัวผู้นำที่พวกเขาเชื่อว่าจะเป็นผู้นำที่ดี ในการแก้ไข ปัญหาประเทศในเวลานั้นได้ เป็นการนำสัญลักษณ์ที่เป็นสัญลักษณ์มาเป็นเครื่องหมาย ของการชุมนุม</p> <p>ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): ภาพที่ส่งผลทางอ้อมกับการเมืองไทย ในการสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกด้านมวลพลังความเชื่อ และอุดมการณ์ทางการเมือง ที่เกิดขึ้นในสังคม และระบอบการเมืองไทย</p>

ช่วงที่ 5 ปี พ.ศ. 2549-2562 สมัยระบอบประชาธิปไตยทางตรงและแบบตัวแทน

บริบทการเมือง พบว่า หลังจากรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 มีการเลือกตั้งและเปลี่ยนตัวนายกรัฐมนตรีหลายคน เป็นคนที่อยู่ในเครือข่ายของ ดร. ทักษิณเช่นเดิม ในขณะเดียวกันทางตุลาการยุบพรรคและตัดสิทธิ์ทางการเมือง และแต่งตั้งนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี เกิดการปะทะระหว่างคนเสื้อแดงและรัฐบาล เกิดการเลือกตั้งอีกครั้ง โดยนางสาว ยิ่งลักษณ์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้คนเสื้อเหลืองออกมาอีกครั้ง และ ก็ถูกรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 5 รูปภาพการเมืองช่วงที่ 5 ปี พ.ศ. 2549-2562 สมัยระบอบประชาธิปไตยทางตรงและแบบตัวแทน

รูปภาพ	ประเด็นการวิเคราะห์
<p data-bbox="171 241 445 266">ภาพดร.ทักษิณ ชินวัตร กราบแผ่นดิน</p> <p data-bbox="171 550 679 753">เหตุผลที่เลือกภาพ: วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 ผู้แสดงหลักในภาพคือ ดร.ทักษิณ ชินวัตร กับมาสู่เมืองไทยหลังจากเหตุการณ์รัฐประหารเมื่อ ดร.ทักษิณ ลงจากเครื่องบินได้ก็กราบพื้นแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน เป็นการแสดงออกที่ถูกบันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์และได้รับการเลือกให้เป็นภาพที่พาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ฉบับแรกและหลัก</p>	<p data-bbox="706 241 1227 222">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): เป็นภาพที่ถูกบันทึกด้วยรูปแบบการถ่ายภาพแบบแคนดิด (Candid) ด้วยเครื่องมือคือกล้องดิจิทัล และกล้องจากอุปกรณ์มือถือ เนื่องจากหลังจากนั้นไม่กี่นาทีรูปนี้ถูกเผยแพร่อย่างกว้างขวาง</p> <p data-bbox="706 338 1227 511">สัญลักษณ์ (Icon): ดร.ทักษิณ ชินวัตร ก้มกราบด้วยท่าเบญจางค์ประดิษฐ์วางเท้าแบบท่าเทพบุตร โดยยื่นออกมาในตำแหน่งที่จุดกลางที่มีระยะห่างมากพอที่จะแยกออกจากที่รักษาความปลอดภัย แสดงการกราบแผ่นดินได้อย่างชัดเจน</p> <p data-bbox="706 550 1227 647">ดัชนี (Index): การกราบเสมือนการอ่อนน้อมสำนึกบุญคุณของแผ่นดินตามธรรมเนียมประเพณีไทย ไม่กังวลต่อภัยอันตรายในสถานที่นั้น</p> <p data-bbox="706 685 1227 782">สัญลักษณ์ (Symbol): ดร.ทักษิณ กราบแผ่นดินเป็นสิ่งแรกที่อยู่ที่อยู่ต่อหน้าสาธารณชนในการกลับมาถึงประเทศไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้คาดหมายถือเป็นการแสดงออกทางสัญลักษณ์ที่ใช้ตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่สามารถเข้าถึงความรู้สึกในระดับปัจเจกบุคคลได้ง่าย และตรงไปตรงมา</p> <p data-bbox="706 821 1227 917">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): ประชาชนผู้สนับสนุนได้แสดงความคิดเห็นจากภาพนี้ ดร.ทักษิณแสดงออกถึงความบริสุทธิ์ใจต่อแผ่นดิน และเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองในฐานะคนไทยรักแผ่นดิน ให้กับกลุ่มคนที่สนับสนุนของดร.ทักษิณ</p>
<p data-bbox="171 801 432 826">เหตุการณ์การเผาห้างเซ็นทรัลเวิลด์</p> <p data-bbox="171 1101 679 1265">เหตุผลที่เลือกภาพ: เป็นภาพที่สะท้อนสัญลักษณ์ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยความรุนแรงนำไปสู่การเผาทำลายอาคารสถานที่ ด้วยความโกรธแค้นเกลียดชังระหว่างคนไทยด้วยกันเอง ภาพนี้มีสัญลักษณ์ของความเสียหายมากกว่าตัวอาคาร เพราะมีธงชาติไทยและหุ่นตุ๊กตาที่แทนความเป็นเอเชียและสามารถสื่อถึงความไม่มนุษย์ในจุดที่เกิดความอลหม่านอันตราย</p>	<p data-bbox="706 801 1227 994">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): ถ่ายด้วยเลนส์มุมกว้าง (Wide angle lens) ที่ถ่ายจากจุดที่ยืน ลักษณะภาพที่เป็นมุมเฝ้ามอง (Uprisen angle) ในองค์ประกอบภาพที่มีธงชาติปักอยู่บนยอดเสาธงที่ ธงชาติมีลักษณะขาดวิน ที่บริเวณชายธงฉากหลังเป็นอาคารขนาดใหญ่ที่กำลังถูกเพลิงไหม้ ภาพขาดความคมชัดเพราะมีอุปสรรคหมอกควันในการถ่ายภาพมาก ภาพเมืองที่ประกอบที่ซับซ้อนและเป็นการจับช่วงเวลาของภาพตามจริงในเวลาที่เกิดเหตุการณ์</p> <p data-bbox="706 1014 1227 1149">สัญลักษณ์ (Icon): ภาพอาคารเซ็นทรัลเวิลด์ที่กำลังถูกไฟเผาไหม้เกือบหมดอาคารสมัยใหม่ ธงชาติไทยลักษณะขาดวิน ประกอบกับมีผลงานประติมากรรมของ RAVINDER REDDY ที่ชื่อ THE HEAD ที่จ้องมองเสมือนมนุษย์ที่ยืนอยู่ท่ามกลางความอลหม่าน</p> <p data-bbox="706 1168 1227 1226">ดัชนี (Index): การสะท้อนถึงความเสียหายระดับสูงมากที่เกิดจากเหตุการณ์ความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์</p> <p data-bbox="706 1246 1227 1323">สัญลักษณ์ (Symbol): ภาพที่มีความเป็นสัญลักษณ์ในตัวเองโดยสามารถสื่อสารได้อย่างตรงไปตรงมาและสถานการณ์ที่ไม่อยู่ในความควบคุมของประเทศ</p> <p data-bbox="706 1342 1227 1420">ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): เป็นภาพที่แสดงถึงการร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่รุนแรง และการละเมิดกฎหมาย ทำลายทรัพย์สินและชื่อเสียงของประเทศไทย นำไปสู่การดำเนินคดีทางการเมืองต่อมา</p>
<p data-bbox="171 1429 514 1454">ภาพนาฬิกาหุ่ยโดยพลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ</p> <p data-bbox="171 1671 679 1806">เหตุผลที่เลือกภาพ: ภาพที่สะท้อนความรำรวยผิดปิดบังของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และนำไปสู่เสียงวิพากษ์วิจารณ์ด้านความโปร่งใสของทหารที่ยึดอำนาจมา เพื่อยุติความขัดแย้งทางการเมือง และกวาดล้างการทุจริตคอร์รัปชัน ของนักการเมือง</p>	<p data-bbox="706 1429 1227 1526">วิทยาการภาพ (Visual methodologies): การถ่ายภาพนี้ถูกถ่ายโดยเลนส์ TELEPHOTO โดยภาพมีความคมชัด เนื่องจากตัวแบบหันหน้ารับแสง จึงเป็นการบันทึกด้วยแสงธรรมชาติชัดเจน</p> <p data-bbox="706 1545 1227 1671">สัญลักษณ์ (Icon): ภาพนี้เป็นภาพในงานถ่ายภาพหมู่ของคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ที่ทำเนียบรัฐบาล ภาพนี้ถูกบันทึกโดยผู้บันทึกที่มีความตั้งใจที่จะถ่ายภาพอิริยาบถของคณะรัฐมนตรี แต่ทำให้ปรากฏหุ่ยยีสัน 2 ชั้น ที่ได้รับความสนใจจากสังคม นั่นคือ นาฬิกาหุ่ยยี่ห้อ Richard Mille และ แหวนเพชร</p> <p data-bbox="706 1690 1227 1806">ดัชนี (Index): ภาพนี้จึงมีจุดสนใจที่นาฬิกาหุ่ยที่มีมูลค่าสูง กระทั่งมีขบวนการติดตามดูภาพถ่ายการใส่นาฬิกาว่ามีมูลค่าเท่าไร เมื่อเทียบกับเงินเดือนและสวัสดิการของข้าราชการทหาร ซึ่งไม่น่าสอดคล้องกับความสามารถในการครอบครองนาฬิกาดังกล่าวได้</p>

รูปภาพ	ประเด็นการวิเคราะห์
	<p>สัญลักษณ์ (Symbol): ภาพที่ส่งแนวโน้มไปตบรางวัลวาทกรรม “ความร่ำรวยผิดปกติ” ของอดีตข้าราชการทหาร และเข้ามาสู่การดำรงตำแหน่งทางการเมือง หลังจากการทำรัฐประหาร ครั่งสุดท้ายของประเทศไทยในปี 2559 นั้น สัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นต่อย้ำวาทกรรมของการร่ำรวยผิดปกติของทหารและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถึงแม้ว่าสัญลักษณ์นี้จะกลายเป็นวลีของคำว่า “ยิ้มเพื่อหมา” แล้วก็ตาม</p> <p>ผลลัพธ์ทางการเมือง (Political impact): ส่งผลให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ เรื่องความโปร่งใส เนื่องจากการตัดสินใจยึดอำนาจจากการปกครองมีเหตุผล จากการยุติความขัดแย้งทางการเมือง และการทุจริตคอร์รัปชัน</p>

อภิปรายผล

ภาพถ่ายเป็นสื่อกลางที่มีอิทธิพลต่อการสร้างบริบททางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองนำไปสู่การสื่อสารและการกล่อมเกล่าประชาชนตามความประสงค์ของผู้ส่งสาร ในประวัติศาสตร์การเมืองประเทศไทย อย่างไรก็ตามช่างภาพสายข่าวในประเทศไทยไม่ได้รับการอ้างอิงถึงในฐานะผู้ผลิตภาพถ่ายที่สำคัญเหล่านี้ ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการคุณภาพการจัดเก็บอย่างเป็นระบบอย่างน่าเชื่อถือ ในขณะที่ต่างประเทศนั้นได้ถูกพัฒนาเป็นรูปแบบสมาคมอาชีพที่เป็นระบบไปสู่การเก็บหลักฐานสำคัญ การมอบรางวัลยกย่องและความชำนาญการสร้างสรรค์ภาพเพื่อสร้างบริบทในการสื่อสารเชิงกลยุทธ์

ด้านองค์กรทางการเมืองและชนชั้นนำมีกระบวนการใช้ภาพถ่ายเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมืองตามรูปแบบทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของ McNair (2011, p. 6) การเผยแพร่ภาพอันเป็นหลักฐานหรือเหตุการณ์ที่สร้างความชอบธรรมให้แก่แต่ละฝ่ายอำนาจเริ่มปฏิบัติภารกิจที่จะควบคุมฝ่ายตรงกันข้าม ประสงค์ของการสื่อสารฯ นั้นเป็นไปเพื่อการสร้าง อำนาจ และการครอบงำทางความคิดด้านการเมืองการปกครอง มิใช่การสื่อสารเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการวิเคราะห์กระบวนการใช้ภาพถ่ายและการสื่อสารทางการเมือง ด้วยการใช้ตรรกะความเชื่อมโยงวิธีการวิเคราะห์ด้วยตาราง บริบท ประเด็นการสื่อสารทางการเมืองและผู้แสดงการสื่อสารตามรูปแบบของ Shannon and Weaver (1948, p. 2) จึงมีความเป็นไปได้ว่า หากมีผู้รับสารจากแนวคิดอื่น ๆ ได้รับอิทธิพลจาก Noise หรืออุปสรรค ที่ทำให้การส่งสารนั้นลดทอนประสิทธิภาพต่าง ๆ ทั้งในเชิงกายภาพ และจิตวิทยา

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะใน 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการประยุกต์ปฏิบัติและแนวทางการวิจัยในอนาคต
2. ด้านการประยุกต์ปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น

2.1 การนำภาพถ่ายมาใช้ในการพัฒนาบริบททางการเมืองสำหรับผู้ส่งสาร (Sender) เพื่อสร้างประสิทธิภาพและความเที่ยงตรงในการสื่อสารทางการเมือง การยกระดับให้เกียรติ ผู้ผลิตภาพที่มีอิทธิพลทางการสื่อสารด้วยการใช้ความรู้ ทักษะความสามารถ ความเชี่ยวชาญด้วยการพิจารณาผลตอบแทนของช่างภาพสายข่าวเพื่อสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงทางอาชีพ

2.2 การส่งเสริมการรู้เท่าทันการสื่อสาร (Communication literacy) กับการปฏิรูปการสื่อสาร และการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย แนวทางการวิจัยในอนาคต ผลการวิจัยครั้งนี้นำไปสู่การวิจัยในอนาคต ให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การขยายองค์ความรู้เดิมรวมทั้งการทบทวนองค์ความรู้ที่ยังไม่ชัดเจน ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรทบทวนขอบเขตและการนิยามแนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันการสื่อสารทางการเมือง ในยุคศตวรรษที่ 21 นอกจากนั้นควรมีการการสร้างสรรค์ตัวแปร เพื่อวัดระดับการรู้เท่าทันสื่อและการสื่อสาร ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเรื่องพฤติกรรมการตีความแบบความหมายโดยนัย (Connotation) จากการสื่อสารทางการเมือง ของพลเมืองไทย ใน 4 ภาค และการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองเปรียบเทียบ ภายใต้ทฤษฎีของสำนักโทรอนโต (Toronto) และทฤษฎีของสำนักแฟรงค์เฟิร์ตเพื่อสร้างกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- Bradley, J., & Powers, R. (2006). *Flags of our fathers*. New York : Random House Publishing Group.
- Lilleker, D. G. (2014). *Political Communication and Cognition*. London : Palgrave Macmillan.
- McNair, B. (2011). *An Introduction to Political Communication*. New York : Routledge.
- Mektrirat, N. (2007). *Case Rama 7 abdication: The abdication of RAMA 7: political interpretation and implicaton* (2nd ed.). Bangkok : Torch Publishing Project. (In Thai)
- Mirzoeff, N. (1998). *The visual culture reader*. London : Routledge.
- Peirce, C. S. (1991). *Peirce on Signs*. Chapel Hill : The University of North Carolina Press.
- Photographs of Rosenthal, J. (1945). *Raising the Flag on Iwo Jima*. Retrieved February 12, 2018, from 100photos.time.com.
- Photographs of Ut, N. (1972). *The Terror of War*. Retrieved February 12, 2018, from 100photos.time.com.
- Puttaraksa, W. (2019). *Antonio Gramsci and Political Thinking*. Bangkok : Sommutt. (In Thai)
- Rattanamongkhongmas, A. & Khatithamnit, V. (2004). *Thai and politics: peetivawipayok*. Bangkok : Institute of Education Policy. (In Thai)
- Shannon, C. E., & Weaver, W. (1948). *The Mathematical Theory of Communication*. *The Bell System Technical Journal*, 27, (July-October), 379-423, 623-656.
- Teeravekin, L. (2016). *Thai Democracy in the 21st Decade: stalemates, Solutions and Solutions*. Bangkok : King Prajadhipok's Institute. (In Thai)

ผู้เขียนบทความ

นายนพพล ชุกกลิ่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ศุภผล

นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10241
E-mail: noppol@rbs-design.com
ประธานกรรมการที่ปรึกษา
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง